

Ulrik Fischer Friis

Arbejdsbetinget håndeksem - Systematisk eksponeringskortlægning og efterfølgende allergiudredning

Resumé

Der anmeldes ca. 2.600 nye tilfælde af arbejdsbetinget hudsygdomme til arbejdsskadestyrelsen om året. Håndeksem er den hudsygdom der oftest anmeldes til Arbejdsskadestyrelsen. Det er ofte yngre personer under 35 år og dobbelt så mange kvinder som mænd der udvikler arbejdsbetinget håndeksem.

En eksponeringskortlægning er en forudsætning for at afgøre om et eksem er arbejdsbetinget, for at give den korrekte information samt for forebyggelse. Central information i denne sammenhæng er patientens sygehistorie, viden om indhold i de produkter, der arbejdes med og arbejdsprocesser.

Sikkerhedsdatablade og ingredienslister er en vigtig kilde til viden om indhold i produkter på arbejdspladsen, imidlertid kan disse være svære at forstå og studier tyder på, at der kan være manglende eller forkerte informationer i sikkerhedsdatabladene. Hvor stor en rolle dette spiller i praksis ved udredning af arbejdsbetinget eksem blandt danske patienter vides ikke.

Formålet med denne afhandling var at evaluere om en systematisk, trinvis eksponeringskortlægning giver anledning til påvisning af arbejdsbetinget allergi hos flere patienter, at undersøge om datablade indeholder information som er af betydning for diagnosen irritativt kontakteksem, at påvise om der er specielle forhindringer i forbindelse med at anvende informationen i datablade og at anvende det danske produktregister til at kortlægge, hvilke produkttyper de potente allergener isothiazolinoner anvendes i.

Vi udviklede en trinvis eksponeringsanalyse, hvor patienternes produkter fra hjemmet og fra arbejdspladsen blev gennemgået. Ved denne proces blev sikkerhedsdatablade, produktinformation samt ingredienslister gennemgået, producenter og arbejdspladser blev kontaktet og individuelle allergitest blev planlagt. Den systematiske eksponeringsanalyse blev foretaget hos 228 patienter med arbejdsbetinget eksem, som i en periode på januar 2010 til august 2011 blev udredt i Hud-og allergiafdelingen, Gentofte Hospital.

Vi fandt at en sådan trinvis eksponeringsanalyse efterfulgt af allergitestning med individuelt designede testpaneler medfører en forøget påvisning af relevante allergier hos 36% patienter og omfattede 103 forskellige ekstra allergener, sammenholdt med kun at teste med den europæiske basisserie, som indeholder 28 allergener.

De tre hyppigste årsager til et arbejdsbetinget irritativt kontakteksem var: vådt arbejde (n=64), brugen af gummihandsker (n=45) samt mekaniske traumer (n=19). Eksponeringsanalysen viste at patienterne, som endte med diagnosen irritativt kontakteksem, havde været i kontakt med de samme typer af allergener, som patienterne diagnosticeret med arbejdsbetinget kontaktallergi. Dette viser at udredningen bør være den samme uanset om patienterne i udgangspunktet er udsat for irriterende og kun herved kan diagnosen irritativt kontakteksem kvalificeres.

Vi fandt ved gennemgang af sikkerhedsdatabladene, at disse indeholdt fejl og mangler i 18,6% (137/738), fra et medicinsk synspunkt, det vil sige som forhindrer en hurtig og komplet allergiudredning. Den hyppigste mangel var at der ingen oplysninger var om de anvendte konserveringsmidler. I 10 tilfælde nægtede producenten at give information om indholdsstoffer ud over oplysningerne i sikkerhedsdatabladet. Disse forhindringer kan undgås ved fx at forbedre lovgivningen.

Isothiazolinoner er den gruppe af konserveringsmidler, der de sidste par år fundet værende årsag til et stigende antal tilfælde af allergi. Produkttyper registret i Produktregistret, til brug i erhvervslivet, indeholdende en eller flere af de syv kendte og allergifremkaldende isothiazolinoner blev analyseret. Her fandt vi at de tre hyppigste anvendte isothiazolinoner var: benzisothiazolinone (n=985), methylisothiazolinone (n=884) og methylchloroisothiazolinone/methylisothiazolinone (n=611) og at de tre hyppigste produkttyper med en eller flere isothiazolinoner i var ”maling og lakker”, ”rengørings- og vaskemidler” og ”polermidler”.

Det kan konkluderes at en systematisk eksponeringsanalyse har betydelig værdi for diagnosticering af arbejdsbetinget allergi og indirekte ved diagnosticering af irritativt kontakteksem ved at afkræfte allergi. Sikkerhedsdatablade indeholdt kun sjældent information af relevans for identifikation af irriterende og var ofte mangelfulde hvad angår medicinske relevante oplysninger om allergener. Ved hjælp af produktregistret dokumenteredes det at udsættelse for isothiazolinoner generelt var udbredt i mange arbejdsrelaterede produkter. En forbedring af kvaliteten af sikkerhedsdatablade og mere tilgængelighed af information om ingredienser i produkter på arbejdspladsen i det hele taget har stor betydning påvisning af allergi og dermed for diagnosen, forebyggelse og prognose af arbejdsbetinget eksem.